

THE AMERICAN WAY

De Moneyball-revolutie houdt aan

Statistieken veranderen sportieve identiteit MLB en NBA

Europese voetballiefhebbers zullen zich nauwelijks kunnen voorstellen dat hun sport in een paar jaar tijd compleet van karakter zou veranderen. Liefhebbers van de grote Noord-Amerikaanse sporten ontkomen er echter niet aan dat hun sporten periodiek ingrijpende wijzigingen ondergaan. Vaak zijn spelregelwijzigingen hiervan de oorzaak. Major League Baseball (MLB) en National Basketball Association (NBA) ondervinden momenteel echter de verstrekkende gevolgen van een ontwikkeling die in deze rubriek al eerder is besproken: statistische analyses.

DOOR PIETER VERHOOGT

Recent is in deze rubriek aandacht besteed aan een merkbare speelstijlverandering in de National Football League (NFL). De instroom van een nieuwe generatie jonge, atletische quarterbacks en innovatieve coaches heeft geleid tot een duidelijke verschuiving in de aanvallende tactieken. Inmiddels heeft deze ontwikkeling ook zijn weerslag op het scouten en aantrekken van spelers op andere posities die meer aansluiten bij de nieuwe, meer dynamische speelstijl. Ook andere leagues hebben met deze ontwikkeling te maken.

Indicatoren

In Major League Baseball ligt de toepassing van statistische analyses ten grondslag aan de huidige speelstijltransformatie. Het was nachtportier Bill James die in de jaren zeventig en tachtig met zijn hobbyformules de basis legde voor de opkomst van een nieuwe, datagedreven werkwijze in de sport, zoals fraai vertolkt in het boek *Moneyball* (Michael Lewis, 2003) en de gelijknamige film (2011). Centraal in de Moneyball-ontwikkeling stond de introductie van nieuwe, superieure indicatoren om de kwaliteiten van spelers te duiden en te voorspellen. Billy Beane, de jonge manager van de Oakland A's, was de eerste die het aandurfde om op basis van deze nieuwe inzichten zijn team samen te stellen. Met zijn onbekende en ondergewaardeerde spelers bleek hij in staat de grote, rijke ploegen naar de kroon te steken.

Het succes van de Moneyball-aanpak leidde tot een revolutie in de kantoren van de MLB-teams. In rap tempo werden *general managers* - in de regel een positie bekleed door voormalig spelers en coaches - vervangen door jonge wonderboys afkomstig van gerenommeerde (business)opleidingen als Harvard, Kellogg en Cornell. Het boegbeeld van deze generatie was Theo Epstein, een Yale-student die in 2002 op zijn 28ste werd aangesteld als *general manager* van de Boston Red Sox. Met zijn Moneyball-aanpak wist hij de Red Sox in 2004 voor het eerst in 86 jaar weer kampioen te maken.

Al snel beschikten alle clubs over een Research Department, waar econometristen en andere cijferhelden werkten aan nieuwe, slimme spelanalyses. Daarmee verviel het voordeel dat enkele kleine clubs,

MLB-TEAMS ZIJN STEEDS MEER OP ZOEK NAAR ECHTE 'FLAMETHROWERS': PITCHERS DIE (RUIM) BOVEN DE 90 OF ZELFS 100 MIJL PER UUR GOOIEN. ZOALS JORDAN HICKS VAN ST. LOUIS CARDINALS.

zoals Oakland, zich hadden verworven met de nieuwe aanpak.

Tweede golf

Inmiddels ondervindt MLB de effecten van een tweede Moneyball-golf. Waar Billy Beane en zijn collega's de statistische analyses vooral gebruikten voor het scouten en aantrekken van nieuwe spelers, hebben de analyses nu ook hun weg gevonden naar de dug-out. Meer en meer zijn de cijferaars hun aandacht gaan verleggen van 'de spelers' naar 'het spel'. Welke verdedigende opstelling zou de coach het best kunnen gebruiken tegen tegenstander x? Welke slagman heeft tegen werper y de grootste kans op succes? Wanneer moet de werper worden vervangen?

De belangrijkste *on-field* ontwikkeling als gevolg van de Moneyball-analyses is dat zowel aanvallend als verdedigend veel nadrukkelijker 'op de percentages' wordt gespeeld. Dat was altijd al zo, maar het laatste decennium zijn er twee zaken veranderd: a) de aandacht is verlegd naar andere, betere indicatoren, en b) de hoe-

veelheid beschikbare data is het laatste decennium enorm toegenomen dankzij geavanceerde camera- en tracking-technieken.

Dit heeft onder meer tot gevolg dat coaches veelvuldig overgaan tot zogenoemde '*defensive shifts*', waarbij spelers hun traditionele veldposities verlaten en zich daar opstellen waar statistisch gezien de bal kan worden verwacht. Clubs schromen niet om alle spelers aan één zijde van het veld op te stellen, iets wat tot voor kort ondenkbaar was. Ook het gebruik van de werperstaf is inmiddels een wetenschap geworden. Pitchers die harder gooien, zijn vaker succesvol. En dus contracteren teams meer en meer '*flamethrowers*': pitchers die (ruim) boven de 90 à 95 of zelfs 100 mijl per uur gooien. De gemiddelde snelheid is sinds het uitkomen van het boek *Moneyball* gestegen van 88,9 naar 92,2 mijl per uur. Ook is vastgesteld dat startende werpers harder worden geraakt als zij een slagman voor de derde keer tegenover zich krijgen. Werpers worden daarom veelvuldig vroegtijdig vervangen.

Waar de statistische analyses voorheen vooral gebruikt werden voor het scouten en aantrekken van nieuwe spelers, hebben ze nu ook hun weg gevonden naar de dug-out

Aan de andere (aanvallende) kant kiezen slagmensen - gedreven door de statistieken - steeds meer voor een conservatieve benadering van hun taak. Werd hun kwaliteit vroeger afgemeten aan hun slaggemiddelde (x honkslagen uit y slagbeurten), inmiddels wordt vooral gekeken naar hoe vaak zij 'op het honk komen', waarbij ook vier wijd (vrije loop naar het eerste honk) nadrukkelijk als een positieve slagbeurt wordt gezien. Volgens statistici zou de aanvallende partij vooral moeten streven naar 'niet uit gaan'. Als slagmensen besluiten toch te slaan, kiezen ze vaker voor een 'alles-of-niets-swing', die mis is of een homerun oplevert. Een zwak geslagen en eenvoudig te verwerken bal moet te allen tijde worden voorkomen. Vanuit die gedachte is ook tactisch slagwerk, waarbij soms een 'uit' wordt opgeofferd om een honkloper verder te brengen, op z'n retour. Ook het honklopen is conservatiever geworden. Het risico van een mislukte steelpoging weegt volgens de analyses zwaarder (gemiddeld -2/3 run) dan een eventuele succesvolle poging (+1/3 run).

Langer en saai

Er is momenteel een flinke discussie gaande over deze ontwikkeling. Want vanuit de fans en de televisiemaatschappijen is er kritiek. Vooral op de steeds langer durende wedstrijden. In 1987 duurde een gemiddelde MLB-wedstrijd twee uur en 46 minuten. In 2017 stopte de klok pas na drie uur en vijf minuten. Het aantal keren drie slag per wedstrijd steeg van 11,9 naar 16,5 en het aantal gebruikte werpers (twee teams) van 5,8 naar 8,4. Ook is het aantal verdedigende acties afgenomen. Volgens critici zijn MLB-wedstrijden dus langer en is het

spel saaiër geworden. De eigenaren zinnen dan ook nadrukkelijk op maatregelen om weer snelheid in het spel te brengen.

De voorstanders van statistiekgebruik wijzen erop dat de kwaliteit van het spel, met name tactisch gezien, beter is dan ooit. "Ik zie het niet als slecht, ik zie het als vooruitgang", aldus Billy Beane. De komende jaren zullen uitwijzen hoe MLB met deze ontwikkeling omgaat.

De nieuwe NBA

Ook in de NBA is het spelbeeld de afgelopen jaren compleet veranderd. En ook hier ligt cijferwerk ten grondslag aan die transformatie. De NBA heeft - in navolging van MLB - te maken gekregen met een forse toename van het gebruik van statistische analyses. Die toename werd mede gevoed door de videosystemen die de league in 2009 rond de speelvlak introduceerde, waarmee elke beweging van bal en spelers nauwgezet wordt geregistreerd. Elk NBA-team beschikt inmiddels over een team van data-analisten. De league organiseert zelfs een jaarlijkse hackathon om nieuwe topanalisten te rekruteren.

De huidige NBA-kampioen, Golden State Warriors, staat symbool voor de ontwikkeling die de NBA de laatste jaren doormaakt. Centraal daarbij staat de opwaardering van de driepunter. Die beweging was het gevolg van relatief eenvoudige statistische analyse. Driepunters schieten tegen een percentage van rond de 35 procent levert al snel hogere scores op dan tweepunters tegen vijftig procent. Dit inzicht deed de angst voor het lagere schotpercentage verdwijnen en coaches begonnen hun spelers aan te moedigen tot meer driepuntspogingen. Warriors-superster Stephen Curry werd het gezicht van het nieuwe basketbal, dat draait om het snel vinden van een vrije schutter aan

STEPHEN CURRY WERD HET GEZICHT VAN HET NIEUWE BASKETBAL.

de driepuntslijn. Korte aanvallen zijn nodig om meer aanvallen en schot pogingen per wedstrijd mogelijk te maken, wat samen met het extra punt moet opwegen tegen het lagere schotpercentage.

Diverse NBA-ploegen trachten het Warriors-model te kopiëren. De focus ligt daarbij op het contracteren van exceptionele schutters en vaardige spelers die hen in vrije positie de bal kunnen toespelen. Traditionele centers (lange mannen) verliezen in rap tempo hun betekenis in het nieuwe spelsysteem, dat vooral is toegesneden op schutters en sterke, atle-

Het honkbalspel is trager geworden, het basketbal sneller

tische spelers als LeBron James, die op meerdere posities uit de voeten kunnen en zowel schieten als passen. Het spel in de NBA krijgt daarmee een meer Europese dimensie: geolied samenspel lijkt aan belang te winnen ten opzichte van het traditionele lijfelijke man-tegen-man-spel waarbij per team één of twee ster-speler(s) steeds de weg naar de basket zocht(en).

Zowel in MLB als in de NBA hebben statistische analyses geleid tot fundamentele wijzigingen in het spelsysteem. Het honkbalspel is trager geworden, het basketbal sneller. Het rekenwerk heeft geleid tot interessante dynamiek binnen de lijnen en veranderende voorkeuren ten aanzien van spelerskwaliteiten. Ik zie het in ons voetbal nog niet gebeuren. ●